

## N:o 10.

Ank. till Riksd. kansli den 9 februari 1903, kl. 2 e. m.

*Utlåtande, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående oäkta barns arfsrätt.*

Till behandling af lagutskottet har hänvisats en af hr *K. A. Staaff* inom Andra Kammaren afgifven motion, n:o 119, af följande lydelse.

»I vid 1900 års riksdag afgifven motion hemställde jag, att Riksdagen ville för sin del besluta en lagändring af innehåll, att oäkta barn, som ej är afladt under moderns äktenskap eller i förbudna led, må lika med äkta barn taga arf efter sin moder och sina modernefränder.

Motionen föranledde lagutskottet, som ej trodde sig böra tillstyrka bifall till det af mig formulerade lagförslag, att hemställa, att Riksdagen måtte i skrifvelse anhålla, att Kungl. Maj:t ville låta utarbета förslag till sådan ändring af gällande bestämmelser rörande oäkta barns arfsrätt, som jag i min motion förordat.

Andra Kammaren biföll utskottets hemställan, hvaremot Första Kammaren med afslag å denna hemställan biträdde en af herr Berlin m. fl. afgifven reservation, hvilken afsåg, att oäkta barn, som ej äro aflade under moderns äktenskap eller i förbudna led, skulle berättigas att, därest modern låtit såsom sitt barn anteckna det i kyrkboken för den församling, i hvilken hon då var kyrkoskrifven, eller modern eljest bevisligen erkänt barnet såsom sitt, lika med äkta barn taga arf efter sin moder.

Utskottet hemställde, till sammanjämkning af besluten, att kamrarne, hvardera med frånträdande af sitt förut i ämnet fattade beslut, ville besluta att i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till sådan ändring af gäl-

*Bih. till Riksd. Prot. 1903. 7 Saml. 7 Häft. (N:o 10).*

lande bestämmelser rörande oäkta barns arfsrätt, att oäkta barn, som icke är afladt under moderns äktenskap eller i förbudna led, måtte berättigas att lika med äkta barn taga arf efter moder.

Sammanjämningsförslaget godkändes af Andra Kammaren, men afslogs af Första Kammaren med 72 röster mot 23.

Med åberopande i allo af motiveringen till min ofvannämnda motion tillåter jag mig ånyo hemställa, att Riksdagen måtte i skrifvelse anhålla, att Kungl. Maj:t ville låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till sådan ändring af gällande bestämmelser rörande oäkta barns arfsrätt, att oäkta barn, som icke är afladt under moderns äktenskap eller i förbudna led, berättigas att lika med äkta barn taga arf efter moder och mödernefränder.»

I det utlåtande, 1900 års lagutskott afgaf i anledning af samme motionärs då väckta förslag om ändring i gällande bestämmelser angående oäkta barns arfsrätt, erinrade utskottet till en början om, att frågan om utsträckt arfsrätt för oäkta barn förut vid åtskilliga tillfällen varit föremål för Riksdagens pröfning, och yttrade därefter följande.

»Den lagstiftning i ämnet, som fick sitt uttryck i kungl. förordningen den 14 april 1866, kunde icke tillfredsställa dem, som önskade en mera principiell och vidtgående förändring af 1734 års lags bestämmelser på detta område, och jämväl många bland dem, som ansett den svenska rättens principiella ståndpunkt i frågan böra bibehållas, hafva funnit den utvidgning af de oäkta barnens arfsrätt, som berörda förordning i förhållande till förut gällande lag innebär, icke tillfyllestgörande. De reformförslag, som gång efter annan förelegat, hafva dock icke föranledt till någon annan påföljd än en af Kungl. Maj:t på föranledande af skrifvelse från Riksdagen genom cirkulär den 5 juni 1885 meddelad förklaring i visst afseende af omförmälda kungl. förordning.

Redan det förhållandet, att frågan, ehuru ständigt undanskjuten, likväl ständigt åter bragts å bane, samt att de i ärendet väckta förslag städse, särskildt i Andra Kammaren, vunnit kraftig tillslutning, torde emellertid böra erkännas innebära en antydning därom, att den gällande lagstiftningen, ehuru grundad på nedärfd rättsåskådning, icke numera uppbäres af folkmedvetandet, och har det syntts utskottet, som om häri låge en kraftig maning att taga under synnerligen allvarligt öfvervägande, huruvida den för de oäkta barnen stadgade undantagsställning i arfsafseende kan anses böra fortfarande bibehållas.

Vid pröfning af frågan har utskottet, som tillåter sig att i hufvudsak återgifva hvad föregående Riksdagars lagutskott, då de haft att afgifva förberedande utlåtanden öfver motioner i ämnet, vid skilda tillfällen uttalat, trott sig finna, att motståndet mot att medgifva oäkta barn utsträckt arfsrätt till väsentlig del grundats därpå, att arfsrätt, såsom varande en familjerätt, ansetts icke böra förekomma annat än mellan sådana personer, hvilka på grund af födsel i lagligt äktenskap äro medlemmar af den familj, inom hvilken arvet faller. Oafsedt att uppfattningen om arfsrättens härledning ur familjebegreppet numera torde vara långt ifrån obestridd, vill lagutskottet erinra om, att redan 1734 års lag, som i detta afseende otvifvelaktigt stod på angifna äldre ståndpunkt, medgifvit högst väsentliga undantag från principen, att endast lagligt äktenskap skulle gifva laglig arfsrätt. I 8 kap. 1 § ärdabalken stadgas nämligen, att, om man aflar barn i lönskaläge och sedan tillsäger kvinnan äktenskap, men endera dör, förrän vigsel åkommer, barnet får taga arf såsom barn af laggift säng, och 6 § af samma kap. innehåller, att, om kvinna våldtages och blir därpå hafvande och föder barn, det barn skall njuta samma rätt som annat äkta barn. Uppenbart är, att man genom dessa stadganden frångått principen om lagligt äktenskap såsom den enda grunden för laglig arfsrätt. Lika ohållbar visar sig berörda grundsats därutinnan, att enligt stadgandet i 8 kap. 8 § ärdabalken oäkta barns efterlämnade egendom går i arf till föräldrarna.

En annan grund till motståndet mot ifrågavarande reformsträfvanden är att finna i farhågan för att ett stadgande, hvarigenom de oäkta födda i familjerättsligt afseende erhöles mera likställighet med äkta barn, skulle inverka störande på sedernas helgd och till oberäknelig fara för samfundslifvet i dess helhet bidraga till familjebandens förslappande. Men — såsom 1892 års lagutskott med åberopande af en författare i ämnet anfört — man kan fråga, hvarifrån den människokännedom är hämtad, som tror, att lättsinne och utsväfningar förekommas genom medvetandet, att frukten därpå går förlustig äkta barns rätt, och man kan med allt skäl anmärka, att den allmänna sedligheten skulle genom ett motsatt, till återhållsamhet manande system snarare befastas än försvagas, samt att äktenskapets helgd och familjelifvets renhet bäst vårdas därigenom, att handlingar, som strida mot sedlighetens lag, icke företagas. De inre sedliga banden torde böra erkännas såsom utgörande familjens enda verkliga fasta sammanhållning. Af de mångfaldiga yttre skrankor, med hvilka familjen i äldre tider omgärdades, hafva de flesta, såsom föräldrade och icke motsvarande den stigande kulturens kraf, längesedan försvunnit, och utskottet är förvissadt, att familjebandets styrka icke skulle afventyras därigenom, att

lagstiftningen jämväl i förevarande hänseende öfverginge till en ståndpunkt, som mera öfverensstämde med nyare tiders åskådning.

Man har vidare mot arfsrätt för oäkta barn åberopat den skandal inom familjen, densamma skulle kunna medföra, särskildt genom rättgångar, anställda för rättighetens utkräfvande. Men utom det, att rättvisan väl icke bör offras för en genom dess tillämpning möjlig skandal, torde förtjäna erinras, att skandalen ligger i själfva det begångna felet och icke i de anspråk, som däraf kunna uppstå. Dessutom finnes redan nu enligt lagen samma tillfälle till skandal, då oäkta barn har rättighet att af föräldrarna njuta bidrag till föda och uppfostran.

Det har vidare påståtts, att, liksom grunden till vår nu gällande lagstiftning i ämnet lades under kristendomens äldre tider i vårt land, en utsträckning af oäkta barns arfsrätt fortfarande vore från kristna kyrkans ståndpunkt förkastlig. Men det är af vikt att ihågkomma, hurusom på den tid, då kyrkan genomdref, att i princip endast de barn, hvilka blifvit födda i ett enligt kyrkans regler ingånget äktenskap, skulle åtnjuta arfsrätt, kyrkan såsom allmän uppfattning häfdade, att alla band, som icke af kyrkan helgats, borde inför lagen anses ogiltiga, och icke ens naturliga eller medborgerliga rättigheter kunna genom dem grundläggas. Man sökte sålunda och lyckades äfven utbreda den åsikt, att rättigheten för oäkta födde att taga arf vore erkännande af en osedlig princip, därmed förblandande den felande med den oskyldige. För en sant kristlig uppfattning torde det böra anses i hög grad tilltalande att upphäfvat ett stadgande, på grund af hvilket barn oförskyldt straffas för felsteg, som ligga föräldrarna till last.

Slutligen har man anfört, att den befintliga testamentsrätten skulle göra en sådan lagändring som den ifrågasatta öfverflödig. Häremot torde dock med fog kunna invändas, att här just är fråga om dispositionen af en affiden persons bo, för den händelse att han icke upprättat testamente. Med samma skäl skulle man då kunna förklara all arfsordning öfverflödig. Dessutom lär man ej böra förbise de hinder, som ofta kunna uppstå emot testamentsrättens utöfning, t. ex. genom oförmodade dödsfall, för kvinnan kanske just under själfva förlossningen.

Af hvad ofvan blifvit anfördt torde framgå, att utskottet i likhet med motionären anser nu gällande arfslagstiftning böra undergå förändring för att i större utsträckning bereda oäkta barn arfsrätt. Utskottet har icke förbisett, att af de skäl, på hvilka utskottet grundar denna sin uppfattning, skulle kunna dragas den slutsats, att de oäkta barnen borde i arfsafseende fullkomligt likställas med de äkta och sålunda tillerkännas arfsrätt ej mindre efter moder och mödernefränder än äfven efter fader och fäderne-

fränder. Det lär dock med fog kunna påstås, att det nära personliga förhållande, hvari det oäkta barnet i regel står företrädesvis till modern, gör rättvisan däraf, att barnet förklaras arfsberättigadt, vida mera otvifvelaktig, då det gäller modern än i fråga om fadern, och dessutom torde med hänsyn till den svårighet, som i de flesta fall äger rum i afseende å bevisningen om faderskap, en lagstiftning, hvarigenom oäkta barn skulle tillerkännas arfsrätt jämväl efter fader och fadernefränder, möta särskilda betänkligheter. Något förslag därom föreligger i allt fall icke för närvarande.

I likhet med motionären är utskottet af den mening, att arfsrätt bör tillerkännas oäkta barn ej blott efter modern, utan äfven efter modernefränder. Billigheten af en sådan utsträckning framträder starkare, ju närmare släktskapen är, och torde, särskildt då det är fråga om arf syskon emellan, icke gärna kunna ställas i tvifvel, men äfven i fjärmare led synes densamma hafva god grund för sig.

Beträffande omfånget af oäkta barns arfsrätt är utskottet jämväl ense med motionären och anser följaktligen, att oäkta född, som har rätt till arf, bör i afseende å fördelningen af kvarlåtenskapen vara likställd med det äkta barnet.

Vidkommande ytterligare motionärens förslag, att det oäkta barn, som framställer anspråk på arf, måtte för styrkande af sin härkomst äga använda hvarje eljest tillåten bevisning, finner utskottet detsamma synnerligen behjertansvärdt. Det nu gällande villkoret, att moder skall hafva låtit i kyrkboken anteckna barnet såsom sitt, är, såsom propositionen vid 1865—1866 årens riksdag angifver, grundadt på den i samband med arfsrättens uppfattande såsom en familjerätt stående åskådningen, att arfsrätt för oäkta barn, i den mån sådan medgäfves, åtminstone företrädesvis skulle hvilas på presumtionen om moderns befintliga men ej tillkännagifna yttersta vilja och således vore hvad man kallat en förklädd testamentsrätt. Till sin principiella innebörd af tvifvelaktig riktighet, har stadgandet i tillämpningen visat sig vålla allehanda svårigheter och framträder såsom obilligt särskildt i det fall, att moder icke ägt tillfälle att låta verkställa någon anteckning i kyrkboken, såsom då hon dött under barnsörden. Enligt lagutskottets förmenande finnes ingen anledning, hvarför annan bevisning, genom hvilken barnets härkomst göres otvifvelaktig, skall fränkännas vitsord. Särskilda regler torde emellertid måhända böra gifvas för en dylik maternitetsbevisning och möjligen äfven viss tid stadgas, inom hvilken arfsanspråk må af oäkta barn framställas för att komma under beaktande.

Af intresse för frågans bedömande synes det vara att erfara, hurusom i våra grannländer Norge och Danmark oäkta barn likasom äkta barn ärfva

moder och mödernefränder. De flesta europeiska länder tillägga, om och med vissa begränsningar, oäkta barn arfsrätt efter moder. Slutligen må nämnas, att äldre lagberedningen i sitt förslag till arfdabalk ville tillägga oäkta barn, som ej aflats under moderns äktenskap eller i förbudna led, obegränsad arfsrätt efter moder eller hennes skyldmän.»

Lagutskottet, som i föreliggande fråga hyser samma uppfattning som 1900 års lagutskott, får till stöd för densamma åberopa sistnämnda utskotts här ofvan återgifna utlåtande, till hvilket lagutskottet icke har annat att tillägga, än att utskottet, till fullständigande af det i utlåtandet förekommande meddelandet om de utländska rättsbestämmelserna i ämnet, anser sig böra nämna, att civillagboken för det Tyska riket den 18 augusti 1896 tillerkänner oäkta barn i förhållande till moder och mödernefränder samma rättsliga ställning som äkta barn.

På sålunda angifna grunder får utskottet hemställa,

att Riksdagen, med bifall till förevarande motion, måtte i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till sådan ändring af gällande bestämmelser rörande oäkta barns arfsrätt, att oäkta barn, som icke är afladt under moderns äktenskap eller i förbudna led, berättigas att lika med äkta barn taga arf efter moder och mödernefränder.

Stockholm den 9 februari 1903.

På lagutskottets vägnar:

CARL B. HASSELROT.

---

### Reservationer:

af herr *Hasselrot*, hvilken ansett, att utskottet i anledning af föreliggande motion bort tillstyrka Riksdagen att i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till sådan ändring af gällande bestämmelser rörande oäkta barns arfsrätt, att oäkta barn, som icke är afladt under moderns äktenskap eller i förbudna led, berättigas att, därest modern låtit såsom sitt barn anteckna det i kyrkoboken för den församling, i hvilken hon då var kyrkoskrifven, lika med äkta barn taga arf efter moder; samt

af herr *Gustaf Andersson*, hvilken ansett, att utskottet bort, i likhet med 1894 års lagutskott, tillstyrka skrifvelse till Kungl. Maj:t af innehåll, att Kungl. Maj:t ville låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till sådan ändring af gällande bestämmelser rörande oäkta barns arfsrätt, att oäkta barn, som icke är afladt under moderns äktenskap eller i förbudna led, berättigas att, därest modern låtit såsom sitt barn anteckna det i kyrkoboken för den församling, i hvilken hon då var kyrkoskrifven, eller modern eljest bevisligen erkänt barnet såsom sitt, lika med äkta barn taga arf efter moder.

---

Herrar *Hedenstierna*, *Sörensson* och *Almgren* hafva begärt få antecknadt, att de icke deltagit i ärendets behandling inom utskottet.